

Gyáni Gábor tévedése

VISSZHANG - XLIX. évfolyam 47. szám, 2005. november 25.

Gyáni Gábor múlt heti írása (Felejtethető-e a Kádár-éra?, ÉS, 2005/46.) zűrzavaros szerkezetű, homályos gondolatmenetű és egyenetlen színvonalú munka. Emiatt azonban még nem volna szükséges szóvá tenni. Az viszont - nyilván akaratlan és önkéntelen - rágalom, ahogyan a szerző bírálni véli Szalai Erzsébet állítólagos véleményét. Ezt írja Gyáni: "A szinte az abszurditásba hajló gondolatmenet szerint a besúgó és az áldozata közt időnként kialakuló, s állítólag mély érzelmeken nyugvó bensőséges emberi kapcsolatot méltán szembe lehet állítani a napjainkban tapasztalható elidegenedettség émelyítő borzalmával..." Gyáni nem értette meg, hogy Szalai Erzsébet - a magyarországi demokratikus ellenzék részvevője, a földalatti Beszélő szerzője, a diktatúra titkosszolgálatának egyik áldozata - éppen evvel a belátással illusztrálta a Kádár-rendszer "émelyítő borzalmát". Maga a tárgyalt jelenség - a parancsuralmi rezsim perverz intimitása - a kor irodalmának egyik nagy (és sokat elemzett) témája.

Mit lehet várni a történésztől, aki saját korának egyik legismertebb és legfélelmetesebb jelenségét sem érti - mit sejteth vajon olyan korokról, ahol saját tapasztalata sem állhat rendelkezésére, hogy láthatólag igen gyöngye szövegértését korrigálja?

Gyáni Gábor persze nem ért egyet Szalai Erzsébet mai politikai álláspontjával; ez nem kifogásolható; végső soron az is lehet, hogy Gyáninak van (politikailag) igaza. A politikai ellenérveket azonban nem szép dolog hamisítással alátámasztani. Szalai Erzsébet álláspontjában éppen az az érdekes, hogy szocialista nézeteinek szerves része az 1989 előtti rendszer fölött - akkor és most egyaránt - kimondott szigorú ítélet.

De nem hiszem, hogy Gyáni Gábor szörnyűséges baklövése szándékos lett volna: inkább csak a hermeneutikai süketség és vakság, a közhelyes gondolkodásra való hajlam, a konformizmus, azaz magyarul: a történetírói képességek hiánya okozhatta.

Ha ez vigasz.

Tamás Gáspár Miklós